

Ivan Pregelj.

BOŽJE POTI.

(Nadaljevanje).

XI. Strašno prebujenje.

V bridkih mislih o strašnem razdejanju, ki ga je prinesel greh na svet, sem bil začel svojo pot k samostanskim ruševinam vrh Svetega Valentina, na goro pa sem prišel z veselim upanjem, da nam je vendar velika sreča hoditi skozi svet, ki je ves božji in lep, četudi ga je zmaličila zloba in ga bo skrunila do tiste ure, ko pride živim in mrtvim soditi večni Sodnik. Lepo je in dobro hoditi skozi življenje, sem ponovil, Bogu hvala in čast. Dopustil je stotero zadrgo, zanko, dušno in telesno nevarnost, pa je zato dal tolažbe v molitvi in trdni veri. Od mladih nog do sivih let — bogve — mimo koliko breznov gremo, ki komaj zanje vemo, ker nas kakor otroka mati varno vodi božji sel, angel varuh. Vsak svojega imamo, nikoli nismo popolnoma sami. Te misli o angelih vâruhah, ki se mi večkrat zbujaajo, ko hodim po strminah nad brezni, sam, ne vede, ali ne utegne zdaj pa zdaj zahrumeti nad menoj jezna nevihta s treskom, ali se ne zna utrpati mi na glavo težka skala, ali se ne bi mogel nad menoj in zmenoj sesuti plaz čez čeri v tisoč in tisoč sežnjev globoke rupe, te misli o angelu varuhu, dem, nikoli se mi niso tako čudno živo obudile v duši, kot tisti bot, ko sem utrujen in razgret legel v ruševinah na gori Svetega Valentina na malo tratino, tam, kjer je še spoznati zasuti samostanski vodnjak.

Ležim na travi, se krepim in mislim, mislim sam vase, kako je dobro biti truden in počivati, in ali ne bo počitek v grobu prav tako sladko krepčilo po dolgi življenski poti. Vse bolj prijetno mi je, hoče se mi dremati, pa se mi za trenutek vzdrami nekaka skrb. Gadje in modrasi živijo radi v teh sipinah in podrtijah. Še tega se spomnim, da pravijo ljudje, kako je vsa ta golazen priplavalala čez Sočo s prisojne Skalnice, ko so tam gori postavili cerkev, in kako si dosihmal ne upa nazaj in tukaj siče v onostran na posvečena tla. Nak, to so neumne marnje, si dem, pobožna ljudska pravljica. Previden pa le mora biti človek. Pozabim lepo na golazen in se umirim, dremujem in sanjam. Stare pravljice se mi jemljejo v spomin. Kakor sem slišal za šolarskih dni na Nemškem, se spomnim zgodbe o pastirju, ki je hotel življenje spoznati in svet videti pa je zapustil staro mater in šel, šel, dokler ni prišel do strašno visoke gore. S tiste gore, je menil, bo pač videl dovolj daleč, pa je začel plezati nanjo. Gre in gre in pride do lepega gradu. Lepa deklica, še vsa otročja, ga vabi na vrt, naj se pride z njo

igrat. Pastir ne mara in gre mimo jokajočega otroka više v goro. Pride do kmetiške hiše. Priljudno in lepo dekle, ga pokliče, naj ostane v hiši. Fant zopet ne mara. Svet hoče videti in spoznati, kaj je življenje. Pride do siromašne bajte pastirske. Priletna vdova mu hoče z vsem, kar je pri hiši streči trdnemu potniku. Pa še tu mu ni pokoja. Še više gre, mimo razpalega senika. Stara ženica stegne s sena roke po potnem. Pastirja strese. Ženica je tako strašno podobna njegovi lastni materi. Pozdravi lepo, a gre dalje, hoče do vrha. In zdaj je došel in gleda, gleda. Nič ne vidi, le tega se spomni, kod je hodil in hoče nazaj. Pa joj! Noge so v sklepah trde, roke se tresejo. Pastir vidi, da mu je na rajši brada zrastle, osivela, da so mu lasje izpadli in oči postale vse stare. Zdaj vidi, kar je hotel videti. Vse življenje je hodil, štiri sreče je imel, pa jih ni maral, od mladega do starega je zrastlel, pa ni vedel... Balant! Si dem dremaje, kaj če boš tudi ti tako hodil in hodil, da na koncu od vse svoje hoje nič drugega ne boš imel, kakor žalost, da si hodil zastonj? — »Angel varuh, mene varuj in vodi,« se mi jemlje v dremotni briččnosti v srce in že se gubim v spancu, čutim še v spanju, da sem žejen in sanjam zdajci preživo, kakor da ne spim.

Zidovje samostansko je zrastlelo pred menoj, stojim na porti in iščem, da bi pokljukal na vrata. Vidim vrv in vem, da mi bo treba povleči, da zvonec prikljče brata vratarja. Stegnem roko, hočem prijeti za vrv, pa mi nenadoma nekdo plane s krepkim pritiskom v rame in se ozrem. Svetel mladenič mojih dvajsetih let, čudno mi znan in prečudno neznan, mi je položil roko na rame in pravi mirno, skrbno: »Pazi se!« Še strmim, še gledam. Zdajci se mladenič nasmehne, mi pokima in veli kakor za slovo: »Le zbudi se, boš vse videl!« in že ga ni in jaz se ogledujem zastonj za njim. Le pogledam spet po vrvi, da bi pozvonil. Pa kje so vrata? Nad menoj zija prazna duplja. Dramim se. Jezus Marija! Tista vrvca je modras in se vije samo za korak ob meni mimo kamenja z ruševin v travo. Planem, se tresem in poklekнем. Potem pa me prevzame brezmejna radost, da kar skačem naprej po vrhovih in pojem zahvalo nebeškemu slu:

»Angel varuh, ti mene varuj, ti mene vodi!«

- Venceslav Sejavec:

OČI STRMIJO...

Oči strmijo
v tiho vedrino,
daleč, daleč
si želijo,
kjer je konec
vseh poti,
kjer je cilj hrepenenja
in uteha
žalosti.
Oči iščejo
skozi modrino
bele poti
do večnosti.

Slavko Savinšek :

PETER KRIŽ IN NJEGOVE NADLOGE.

PETROVIH NADLOG PRVI CENT.

Druga nadloga: Petrove oči.

NAJMLAJŠI Križ se je komaj ogrel v zibelki, ko je že romala pod streho med staro šaro, da se ne povrne več nazaj. Preveč je bil nemiren Peterček in prehudo je krilil z ročicami ter z nogami poganjal, da bi ga bili upali mati pustiti brez nadzorstva v zibajoči se posteljici. Vzeli so ga za stalno k sebi, kjer ga je čakalo mesto že od rojstva dalje. Ko pa so prišli prvi pomladanski dnevi in je solnce tako veselo kukalo skozi okno v izbo, je pričel Peterček še bolj nestrpno mahati z rokami, po zadnji plati se je vozil prav do vrat, očke pa so žive in svetle šle za solnčnimi prameni. Mati so komaj krotili dete v njegovem nemiru, nazadnje pa, ko je postajalo vedno topleje, so pogrnila na trato pred hišo koc in nanj posadili Peterčka.

Tisti dan se je zgodilo čudo, da je bil Peterček celo uro popolnoma miren, da je celo z ročicami pozabil otepati okrog sebe; samo strmel je predse v luč, v okolico, strmel tako željno nekam v daljavo, da so se mati zbal, za očke njegove. Pobrli so ga nesli nazaj v hišo, kakor bi mu bila zunaj na prostem pretila nevarnost. Sami niso vedeli prav, zakaj so storili to; nekak nemir v srcu je bil, ki jim je brez posebne misli vrgel to kretnjo v roke. Čeprav se je Peterček branil z vsemi štirimi in še s pomočjo prodirnega glasu, so hiteli ž njim v hišo in ga tam posadili na tla, kjer je jokal, dokler ni zaspal v joku. Ko pa so ga mati prebudili, da mu dajo jesti, ni dete hotelo niti žlice v usta, ampak je kričalo na vso moč in sililo ven, ven.

Toda solnce je vedno glasneje klicalo Peterčka, mati niso mogli delati otroku sile, malo pa so tudi pozabili na bleščavo v Peterčkovih očeh, pa so ga zopet nesli pred hišo in dete je bilo zadovoljno. Mati so nemirno stali ob strani in opazovali otroka, ki je nekaj časa kakor prvi dan gledal v luč, potem pa se je pognal za najbližjo cvetlico poleg sebe. To pa s tako ihto, da se je na glavo prekopicnil, ko je stegnil ročico po cvetu. Brž so skočili mati, dete pobrali in hoteli tolažiti; toda otrok se niti nakremžil ni. Raz materino naročje se je sklanjal k cvetlici, ki so mu jo mati utrgali in dali v roko. In zopet so, ko so mu pogledali v očke, videli v njih tisti sijaj, ki jih je prvokrat tako vznemiril. Toda samo za hip. Dete je skoro pozabilo cvetlice, ki ji je odtrgalo glavico, pa se je pognalo iz naročja k tlom, da so je mati komaj udržali. Posadili so je nazaj in odšli po delu.

Tako je Peterček dan za dnem, ako je bilo le količkaj lepo, sedel zunaj in vedno znova videval stvari, ki so mu bile nove. Ko je prišlo poletje, se je že kobalil po vseh štirih in skušal že vstajati, ako je lepetuljček sfrfotal mimo njega, da bi ga dosegel z ročico. Bil je živ kakor v vetru se poigravajoča travica, neugnan ko mravlja in še preden je dodobra shodil, je oblezel vse okrog bajte, zašel v hlev, za skedenj; da, celo očetu Šimnu je nekega poletnega večera po vseh

štirih kobacal naproti po cesti, kjer ga je prestrašeni mož pobral baš izpod voza, ki bi bil kmalu povozil sredi ceste sedeče in naravnost v konja strmeče dete.

Tisti večer je okaral oče Šimen mater, češ, da ne pazi dovolj na otroka. Smrtna nesreča bi bila lahko! In ko so mati zatrjevali, da ne morejo bolj paziti in da jim ni mogoče biti vedno za detetom, ki ni nikoli pri miru, je oče Šimen na kratko odgovoril:

»Kakor bi ne bil iz našega testa, tak je! Z vsemi drugimi nismo imeli toliko marenj.«

Zvečer, ko so vsi že plegli in sta ostala sama še pokoncu, so mati vprašali moža:

»Ti, Šimen, si že porajtal, kakšne oči ima Peterček?«

»Sem; drugačne ko ostali. Morda po kakem stricu ali teti.«

»O našem starem očetu so pravili, da je imel prav svetle in velike oči in ni bil nikoli ugnan. Še mlad, komaj se je dobro oženil, je šel po svetu in nikoli niso več glasu slišali o njem.«

Oče Šimen je molčal.

»Vidiš, Šimen, zato me je včasih kar skrb zanj!«

»Eh, kaj, prazen strah!« je hitro odvrnil in šel leč.

Mati pa niso mogli zaspati, a prav tako ne oče. Oba sta videla pred seboj Peterčka, kako včasih, sredi največje razigranosti hipoma utihne. se zagleda nekam, kam, Bog ve, pa strmi tjakaj, kakor bi bila nebesa odprta in oči se mu tako čudno blešče, da skoro ni mogoče gledati vanje. Potem pa se na mah kakor da se je vrnil iz drugega sveta, obrne, malo še pomolči, potlej pa se zažene v igro in nemir.

Še v spanec materin in očetov so gorele Peterčkove oči in bolj ko se je Šimen premetaval v postelji in se jim izogibal, bolj so živo blestele vanj, neme, velike, svetle, kakor nekaj neznanega, vprašujočega...

Neke nedelje zvečer najstarejšega, Jerneja, ni bilo dolgo domov. Zakasnil se je v družbi in prišel šele pozno, kot se je materi zdelo, precej vinjen domov. Ni se jim dalo spati in ker je bil tudi oče nemiren, so šli pozno v noč pogledat proti skednju, če je sin že doma. Baš je zavil na dvorišče in se hotel ogniti materi. Ni jim pa ušel, ker so brž stopili k njemu, da bi mu povedali, kako sta z očeta v skrbi zanj; tedaj jim je iz fanta udarila v obraz sapa po pijači dišeča in jim tako usta zaprla, da niso niti besedice spregovorili, ampak takoj odšli v hišo in povedali očetu. Tedaj je oče, kakor je bil sicer miren, vzrožil in hotel kar iz postelje nad fanta. Glasno je robantil, da se je prebudil Peterček, ki je ležal pri materi. Oče je že planil iz postelje, čeprav so mati prosili, naj mu raje jutri pove, in je mislil v hlače, da bi šel ven, ko se slučajno ozre po Peterčku. Kakor bi ga bilo nekaj pičilo, se okrene, zamrmra v brke nekaj nerazločnega in leže nazaj, ne da bi materi povedal, kaj ga je tako uneslo. Bile so pa oči Peterčkove, ki so iz somraka nočne lučke zrle vanj s tolikim sijajem, da je očetu odpovedalo vse in mu vso kri pognalo v srce, ne da bi se bil zavedel, zakaj.

Drugi večer, ko se je Jernej povrnil s šihta in se umival v sobi, je sedel Peterček na tleh poleg njega, tako, da se je moral fant vedno izogibati, da ni pohodil najmlajšega bratca. Rad ga je imel, čeprav se je večkrat nakratko zadril nadenj, in tudi dete je rado šlo v naročje starejšega brata, ako je ta segel z rokami po njem. Prišli so mati v sobo in postali. Jernej se je umil, obrisal, potem pa je sedel, čemer en brž

kone vsled ponočevanja, za mizo, da tam pričaka večerje. Mati so se malo odkašljali kakor iz zadrege, potem pa so polglasno vprašali sina:

»Kje si bil pa sinoči tako dolgo, Jernej?«

»Eh, doli pri Komatarju smo malo posedeli!«

»Pil si, Jernej, oče so zelo hudi!«

»Kaj sem pil,« je zadirčno odgovoril sin. »V gostilno bom pa vendar smel, saj sem dovolj star!«

»Bolje je, če se je ogneš!« so poučili mati. »Pa da bi vsaj toliko ne bil pill!«

»Kaj bi sitnarili! Za svoje sem, če sem!« je planil z nejevoljo fant.

Mati so obmolknili. Zbolelo jih je, ker je bilo kakor sponašanje. Vendar so še dejali:

»Tudi za svoje ni treba. Navadil bi se in samo v škodo bi bilo tebi in nam vsem!«

»Eh, vedno me karate kakor bi bil kakor tale!« je zavrnil mater sin in pokazal z roko na Peterčka. Tedaj pa je pobesil roko, v lice mu je planila bledica; in ko so mati strmeli nerazumljivo v sina, ker niso vedeli, kaj je prišlo vanj, je ta vstal, se hipno obrnil, pa brez besede, in rdeč od sramu, ker se je spozabil z besedo nad materjo, odšel iz sobe. Mati so nehote pogledali Peterčka in tedaj so razumeli: dete, ki se je prej igralo in z veseljem opazovalo brata pri umivanju, se je ob prvi ostri besedi okrenilo od igre in zastrmel v Jerneja, ki je vanj otrokov pogled tako ostro zarezal, tako prodirno mu sunil v srce, da ga je postalo nehote sram v dno duše. Šel je spat brez večerje, Peterčka pa se je odsihdob ognil, če je le mogel.

Tudi materi so segle v srce svetle otrokove oči; sklonili so se k njemu, ga dvignili v naročje in poljubili na očke, ki so s tolikim hrepenenjem zrle vanjo...

Tako je semtertje čudno tiho postalo pri Križevih. Sčasoma so bili vsi pozorni na Peterčkove oči in kdor je imel kaj na vesti, se je ozrl na otroka, predno je materi lagal. Če ni bilo deteta v bližini, je šlo še nekam gladko z lažjo, ali kakor hitro je bil v bližini Peterček in je gledal v brata ali sestro, se je laž kar stajala v ustih in otrok je obmolknil ter molče sprejel karanje in tudi kazni.

Ne da bi se bili bratci in sestrice bali Peterčka, vendar so dan za dnem nekam bolj čudno gledali vanj, kakor nekakšno spoštovanje je bilo izraženo na njihovih licih. Tudi otroci sosedov, ki so prišli se h Križevim igrati, se niso s Peterčkom igrali tako kakor z drugimi svojimi vrstniki. Prvi čas igre so še nekam pozabili njegovih oči, ker včasih tudi po ves dan ni bilo onega ognja v njih in one bleščave kakor včasih, vendar je prišlo semtertja kar nenadoma in skoro bi dejal, brez vzroka, da so zablestele, že itak velike, se še bolj razprle in se zapičile v koga od njih, ki ni mogel potem vzdržati pogleda, ampak umaknil oči, jih povetil v tla in se naskrivaj zmuznil od otroka stran.

Od domačih in otrok je prišlo tudi med sosede v vasi govorjenje o Peterkovih očeh in marsikdo se je naskrivaj ozrl po otroku, ako je šel mimo, ali prišel po oprasku h Križevim. Ugibali so med seboj raznoliko, kaj naj bi bilo v otroku, pa nikdo ni prav znal povedati. Najbolje še stara Kolibarjeva Meta, ki je zvedavim sosedam takole na kratko pojasnila vzrok:

»Eh, kaj boste! Nebesa vidi včasih odprta in Boga Očeta v njih!«

Pri tem se je pokrižala in nehote so storile tudi sosede enako.

Magajna Bogomir.

TOVARIŠ „ZLOMEK“.

GOTOVO se še spominjate dne, ko se je v našem rudniku pripetila tista strašna nesreča, pri kateri je poginilo toliko ljudi? Bilo je kakih štirinajst dni po igri. Julčeta od tistega dne ni bilo več v rove. Nekateri so pravili, da je vzel harmoniko in šel nekam okrog po deželi. Zakaj, morda niti Poldi ni vedel. Pač pa je slutila Jelica, do potankosti pa sem njegovo dušo poznal samo jaz. Morda je mislil na odru samem zadaviti Poldeta, toda dobro njegovo srce je preprečilo tako grdo dejanje. Jelica pa, bi rekel jaz, ni nosila nikake krivde, dasi se je včasih šalila z njim, a prav radi tega, ker je bil Julče tako rad vesel in smešen. Prav tisti dan nesreče sta me poprosila oba, naj jima razkažem rove. V rudniku je v tem času vladalo precej veselja, kajti odkrili smo velike nove žile in sklade premoga, radi česar so nam tudi plače nekoliko zvišali. Svedri so vrteli neprestano, mine so pokale minuto za minuto in vagončki s premogom so drdrali neprestano proti dvigalu. Radi tega mi je paznik rad privolil, ko sem ga prosil, če smem pospremiti študenta in Jelico po rovih. Pripomniti moram tudi to, da smo že tri tedne poprej kopali prav iz dna nov prehod navzgor, daleč navzgor proti vasi, ki stoji na griču. Rov se je dvigal poševno in bi moral priti na prosto kakih petdeset metrov nad rudnikom samim. Po njem bi speljali nov tir in železnico na dvigala, s katero bi vozili premog naravnost v vas in bi bilo s tem marsikaj truda prihranjenega. Manjkalo je še kakih dvajset metrov, da bi bil rove končan. Prav pod njega sem pripeljal Poldeta in Jelico, ko se je zgodilo tisto strašno. Morda se ne spominjam vseh potankosti, kajti groza nam je za hip zaustavila tok krvi v žilah, toda toliko prisotnosti misli sem imel, da sem zagrabil študenta in dekle za roki in bežal z njima na vso moč navzgor, navzgor, naprej in naprej do vrha, kjer nam je strop zemlje in kamenja zapiral pot naprej. Prav tu je bilo šest delavcev, ki so s spačenimi obrazi strmeli v nas tri. Pozneje, ko so vozili trupla na dan, razmesarjena vsa in zamazana z blatom, sem izvedel, kako se je zgodilo. Neka mina se je razstrelila prav pod ogromno podzemeljsko kotlino, v kateri so tičale neizmerne mase vode, ki je udrla bliskovito skozi odprtino ter zalivala rove, ljudi, rušila zemljo in drvela po dvigalnem rovu na prosto. Do nas samih ni mogla. Rov je stal visoko nad drugimi, sem rekel. Pač pa smo slišali silno bučanje, ki je bilo kot strašna godba smrti. Pritisk zraka pa nam je dušil dihanje. Mi trije in oni delavci smo se stisnili kot otroci medse. Acetilenke so nam razsvetljevale mali prostor, ki je imel postati v kratkem naš grob. V tej luči so bili naši obrazi kot mrliški. Jelica je trepetala po vsem telesu. Moj Bog, da bi vedel prej! Še nikdar ni bilo nesreče v našem rudniku in priti je moralo prav ta dan, ko sem mlada dva vodil jaz po rovih. Prve minute nisem našel prave besede, da bi potolažil dekle. Prvo že, kar sem se spomnil je bilo, da je čudno mraz v tem grobu in da padajo kaplje s stropa nanjo. Zato sem hitro slekel suknjič in ga ovil krog njenega vratu. Nato sem se ozrl nad se. Dvajset metrov zemlje nad nami! Teden dni ne prikopljejo od zgoraj do nas, če bodo

sploh kopali. Prve besede, ki sem jih izgovoril, so bile: »Le ena sve-tilka naj gori, da nam ne zmanjka luči!« Ostali delavci so molče ugasnili acetilenke. Le moja je gorela. Nato sem prišel bodriti Jelico, ki je ječala še vedno v neki čudni grozi. Poldi je sedel na tla in gledal brez-umno in brez besede v črno temo, ki je zijala pod nami. Dolgo, dolgo smo čakali — morda dan in noč — nihče izmed nas ni imel ure. Jedli nismo nič. Molče smo strmeli drug v drugega. »Je kdo žejen, sem vprašal?« Jelica je pokimala. Vzel sem svojo platneno kapo z glave in se napotil navzdol prav do vode, ki je mrtvo, nepremično stala pred menoj. Pil sem sam to vodo, ki je zakrivala toliko mrtvih, nato zajel v kapo in nesel nazaj. Jelica je pila. Ostali so šli sami k vodi. Glad, ki nas je mučil, nas je spravil v nekako mrtvelo topost. »Samo hudiča se še manjka v to peklo,« je zaklel najstarejši delavec, ki je prišel žvečit žepno ruto. Spogledala sva se z Jelico. Morda se je spomnila na igro kot jaz — vsaj zazdelo se mi je tako. Revica je že v tem času čudno upadla in včasih je hitela nekaj govoriti, kot da govori v sanjah.

Moram reči, da sem že sam prišel obupavati nad rešitvijo, da si nisem tega povedal drugim. Kljub temu sem pa molil v svojem srcu — da bi Bog poslal angela, ki bi rešil, če drugih ne, vsaj Jelico in njenega fanta. Bog je res poslal človeka, ki je imel dušo kot angel tisti četrti dan, ko smo sedeli že mnogo ur brez luči — zadnja acetilenka je do-gorela predzadnji dan — eden tik drugega, strašno sestradani in je Jelica, ki je naslonila glavo na moja kolena, jecala le še nerazumljive besede.

* * *

Vsa dolina je pritekla pred rudnik. Z mesta so privreli poroče-valci časnikov in reševalci na kamijonih. Po cesti so jokale s hripavim glasom matere in se zaganjale proti rediteljem ob glavnem dohodu, ki so jih rinili nazaj. Poldetov oče je stal brez besede v bližini. Je-ličina mati je vila roke. Ogromne sesalke so neprestano črpale iz navpičnega rova vodo, ki je kot umazan črn potok tekla v cestnih jarkih. Padálo z železnimi vodi je neprestano brzelo v rov, se po-grezalo v tekočino, dvigalo vodo na dan, minuto za minuto. Ljudje pa so z bledimi obrazi pričakovali — mrličev.

Četrti dan so sesalke nehale delovati.

Pogumnejši so stopili h vodom na dvigalo in se spustili v globine. Zazvonili so signalni. Dvignili so dvigalo nazaj.

»Ne upamo se naprej. Navpični rov je razdrt. Tramovje se je pogreznilo. Zemlja se lomi in pada v globino.

Zdi se nam, da se je svetila radi žarnic voda na dnu.«

»Inženir naj gre doli,« je kričala množica.

»Inženir je notri. Poginil je, ljudje božji!«

»Paznik naj gre, paznik!«

»A čujte — saj veste, da je paznik tudi poginil. Kdo se upa?

Naj se javi sam, ljudje božji!«

Po cesti je prikorakal Julče s harmoniko čez ramo. Ljudje so onemeli. »S harmoniko sedaj pa še smeje se.«

Julče pa je šel naprej — nič se ni ozrl na ljudi ampak kar na

dvigalo je stopil — še harmonike ni odložil. »Spustite,« je zaklical potem, ko so mu dali acetilenko. Zasmeljal se je široko. Dvigalo je zaropotalo v globine.

* * *

Nismo vedeli prav nič, da se je odtekla voda iz našega rova. Tope in blodne so nam bile misli in zato se nam je zazdelo kot sanje, kot prevara, ko smo videli, da se pomika iz globin lučka proti nam. Poldi je zakričal kot v blaznosti in se hotel dvigniti pa je bil preslab. Zaslišali smo glas, ki je klical proti nam. Skušal sem odgovarjati toda mesto vriska je prišlo le slabotno hropenje iz mojega grla. »Za me noj,« sem zajecal komaj in pomikali smo se z tlecajočimi kolena nasproti lučki, ki se je bližala.

»Julče, Julče« ...

»Kot angel si nam danes, Zlomek!«

S harmoniko na rami je stal pred nami in se smejal široko.

»Jelica, Poldi, kdo bi si mislil, da prideta vidva v moje kraljestvo. Dajta mi roki!«

Prijel ju je kot dva otroka in vodil naprej. Mi smo se plazili zadaj. »Kar na dvigalo, otročki, vsi, vsi! Tesno bo. Veste, nevarnosti ni. Kar počasi navzgor. Jaz bom iskal še tu. Morda je še kdo živ. Naj pošljejo dvigalo nazaj! Čakajte, dal bom znamenje, naj dvigajo previdno. Zemlja se ruši ponekod.«

Da res, kot otročičke nas je spravil na dvigalo.

»To je smešen oder, to dvigalo, kaj Jelica,« je rekel in jo gledal nekaj časa v oči. Nikdar ne bom pozabil tistega pogleda. Smejoči se zobje so mu lesketali v acetilenski luči. Neobritemu je padala brada razmršeno skoraj do prs.

»Kako je žalostno tu. Spe v blatu in vodi. S harmoniko bi jim posmrtnico zaigral. Na svidenje, Jelica!«

Potegnil je vrstico. Signal. Dvigalo je lezlo počasi, počasi navzgor. V višavah je bil dan — dan. Polagoma se je spreminjala lučka v globinah v malo zvezdico. Zdelo se mi je tudi, da slišim zvoke harmonike. Toda morda sem se motil, saj se je meni samemu v tisti uri blodila pamet, kajti kako bi ga pustil sicer v globinah samega — njega angela rešitelja, ki je bil vse življenje Zlomek imenovan. Ko se je po naši rešitvi dvigalo napotilo nazaj, so videli, da se je rov preklal v globinah na dvoje in da dvigalo ne more naprej. Ogromni skladi zemlje in premoga so zapirali pot. Pod njimi je počival Julče Tožmažinov.

* * *

Precej let je od takrat. Včeraj pa sta me povabila k sebi v mesto gospod Poldi Čamernik in njegova gospa Jelica. Tu sem se seznanil tudi z vami, ki pišete povestice kot pravite. Le zapišite tudi to, dasi vam nisem mogel povedati vsega. Gotovo pa ste opazili, kako se je gospa Jelica globoko zamislila, ko sem jo vprašal, če se še spominja mojega tovariša Julčeta Zlomka, ki je včasih tako smešno pel na odru ...

Konec.

Venceslav Sejavec:

VSEH MRTVIH DAN...

ŽE SKLANJA SE DAN...

Že sklanja se dan
za daljne goré,
na mrzlih grobovih
v mraku meglinem
ob rožah mrtvaških
pa lučke goré.

Zrem preko grobov
v mladi mrak,
ki objema zemljo.
Truden v dno duše
bi rad umrl,
ubil misel žalostno:

Objemi neskončnost mi
zmučeno dušo,
razlij mi dobrotno
svoj mir v srce.

ČLOVEK.

Človek —
kapljica pozabljena
rose jutranje,
ki ji v srcu nikdar odsev
sonca ne zatrepeta,
zdrsne vzdolž po
ostrorobi bilki,
ugasne
kot zadnji plamen
brez olja v svetiljki.

DOBRA SI...

Dobra si, tiha smrt...

Dihni pokojno nad nas,
razgrni svoj molčeči prt
nam čez razžaljeni obraz,
za večno ubij,
kar trudnega je, mračnega
v srce nam zasejal
v bridkosti mrzli čas.

O, dobra smrt, oči boleče nam zastrí.

TI TREPEČEŠ?

Ti trepečeš,
ker je temen,
tožen plašč moj
kakor smrt?
več, vse več?
Vem: v dno duše
tvoj mi je pogled uprt
in tam vidiš,
da so ubite,
mrtve moje mlade misli...
A ne jokaj, nad menoj,
da umrem;
truden sem, sem strt.
Saj bi živel,
ali nosim
v svojem srcu
noč in smrt...
Ne zameri,
da odhajam —
moli zame,
veš, to prosim...

Vekoslav:

GROBAR.

MRZLO vleče z Vrha čez kamenite rebri, čez krivenčasto bukovje, pomešano z leščevjem in smrdekovjem. Včasih potegne nenadoma močnejše da zapleše polrumeno listje po zraku in pade v zatišje. Ob takem močnejšem pišu stresajo buke svoje veje, dolge in gole kot roke smrti, tolčejo druga ob drugo, kot bi klopotalale kosti. Hiše, posejane na redko po teh kotlinah in rebrih, se stiskajo vase in zdijo se vse bolj ponižne, skoro v zemljo vgreznjene. Siva cerkev gleda z grička v solnce, ki se poslavlja v zadnjih jesenskih večerih.

Na pokopališču je veter. Star grobar se trudno sklanja v svež grob in meče z lopato iz jame mastne ilovnate kepe. Čez pas se sklanja v jamo, da izgine v njej kot bi truden hotel k počitku.

Koplje in koplje, kot bi grebel po dneh in jih hotel odkopati. Strahoviti so ti dnevi, polni viharjev in teme.

Le tam daleč na koncu je ostalo še košček lepega, košček svetlega. Sprva je kot zvezdica, ki pošilja čudno mil sij čez razdrapano daljo. Tiho gre sij naproti, vedno večje žarenje napolni in ugladi vse struge, obsije ga vsega v dno duše. Tik pred njim zažari z enim samim žarom: **Mati!**

Truden je stari grobar. A tako čudno kot danes mu še ni bilo nikoli. Dosti grobov je že izgrebel, dosti jih že pokopal, danes mu je v resnici čudno v duši. Materina slika! Zakaj se vrača k njemu in tako pozno v življenju? Poteze zarežane v obraz in skrbi, in druge iz bolečin so prav iste kot so bile, ko je bil še v otroških letih. Zakaj si tako jasna danes, mati?

Trudno pada kramp po segnitih deskah že davno pokopane truge. Ko dvigne vrhnjo desko, se kot po navadi ustavi za hip iz spoštovanja do kosti, ki so bile nekoč v živem telesu. Votle oči strmijo naravnost iz lobanje, med kostmi je pomešana zemlja in prepereli kosi blaga. Med to zmesjo, skoro na vrhu je velik molek s križcem. Kot bi ga že videl se mu zdi. Iz dalje mu blisne skozi spomin. A kje, kedaj? Ne more, da bi kopal dalje. Preživo hoče delovati duh in domišljija mu vstvarja slike z materinim obrazom. V letih burnega življenja je ta dobri obraz izginil. Kot sirota je odšel v tujino, ko je mater še komaj mogel videti na mrtvaškem odru. Vedno bolj se je pogrezal v tujo zemljo, služil je z žulji belega kruha, a mu je že za črnega vzela vse lepo in ga slednjič kot starca vrgla na domačo zemljo. Še za materin obraz ga je tujina oropala. A danes se vrača k njemu z istim milim obrazom kot v mladosti. Le ti prideš nazaj, ko vse izgine in ostaneš zapuščen v tolažbo, materin obraz!

Sloni na lopati in strmi v grob. Na molku poleg križca zagleda med kostmi belo svetinjico, čudno izrezane oblike. Osrčje se mu zgane kot dolga leta zadušeni vulkan. Ali ni to svetinjica, ki jo je poljubljal vsaki večer, ko ga je mati prekrižala. Joj mati, mati! To si ti! Ves te čutim, mati.

Poklekнем. Čuješ, mrtva moja majka! Star sem postal in truden. Želim si počitka. Tu pri tebi bi se rad oddahnil.

Pokrižala bi me kot včasih, poljubiti bi mi dala to svetinjo kot nekdanj in spet bi čutil na njej dih mladosti in tvoj zadnji poljub — moja mati.

Čisto majhen je prišel iz groba stari grobar. Opohteval se je med križi v temnem mraku. Veter je jokal v cerkvenih oknih.

Tober:

SVARILNI ZGLEDI.

Njegova oblastnost raste.

POLEG velikih težav, ki jih je ustvarjal Viljem nemški državi v inozemstvu, je postajalo tudi njegovo razmerje s podložniki vedno bolj neznosno. Z leti ni prav nič rasel v modrosti, temveč postajal čedalje bolj nestrpen, muhast in oblasten. O svojih vladarskih pravicah je imel tako pretirane pojme, da ga je vsak ugovor, vsak upor silno razdražil. Ko so izbruhnili 1908 delavski nemiri v Berlinu, je poklical v cesarski dvorec 150 stražarjev in rekel svojemu pobočniku: »Da sem vedel o nemirih v nedeljo, bi bil alarmiral Aleksandrov polk in bi bil jaz sam počistil ulice!« Šele ko so mu javili, da je 30 delavcev ranjenih, se je utolažil. »Z zadržanjem policije sem povsem zadovoljen. Toda prihodnjič morajo udrihati z rezilom in ne s slepimi sabljami.«

Ob rojstvu prvega vnuka je predlagala vlada Viljemu, naj pomilosti pri tej priliki gotovo število zločincev. Cesar je vrnil ministrom predlog o amnestiji z nastopno utemeljitvijo: »Vlada mora čakati, dokler ji vladar sam ne pošlje svojih predlogov.«

Sebe je držal za polboga, kateremu je vse dovoljeno, in ravno tako je veličal in slavil svoje cesarske prednike. O svojem starem očetu Viljemu I. je rekel nekoč v javnem govoru: »Če bi bil živel visoki gospod v srednjem veku, bi ga bili proglasili za svetnika in prihajale bi trume romarjev iz vseh dežel, da molijo pri njegovih kosteh.«

Njegova oblastnost je zavzemala večkrat tudi prav surove in predrzne oblike. Tako je potegnil nekoč v šali starega majorja za uho in ga udaril s tako silo v tilnik, da se je opotekel. Drugič je sprejel spet vojnega ministra in načelnika vojnega kabineta z besedami: »Vi stari osli mislite, da znate vse bolje, ker ste starejši od mene.« Ruskega velikega kneza Vladimirja je lopnil ob neki priliki z maršalsko palico po hrbtu, da je odmevalo po dvorani in se pri tem prisrčno zasmel. Grofa Roger Dobrana, zelo uglednega in spoštovanega 53 letnega velikaša iz Šlezije je pozdravil leta 1904. na lovu s temi le laskavimi besedami: »Kaj, Vi, staro prase, ste bili tudi sem povabljeni?«

Takih žalitev ni mogel vsak pozabiti in nezadovoljnost s cesarjem se je razširila z leti tudi med kroge, ki so sicer povsod opora prestolu.

Pri tem poročajo vsi ljudje iz Viljemove bližine, da je postajal vsako leto bolj len. General Waldersee je pisal že leta 1890.: »Najtežji pomisleki nastajajo pri vseh, ki imajo z njim posla, radi tega, ker nima več prav nobenega veselja za delo. Razvedrila, igrakanje z vojsko, potovanja in lovi, to mu leži pred vsem na srcu.« In leta

1910. je tožil grof Zedlitz še vedno: »Najhujše je, da se vedno bolj odtujaše pravemu delu. Devet mesecev na potovanju in le v zimskih mesecih doma. Kje mu ostaja v neprestani veseli družini čas za mirno zbranost duha in za resno delo?«

V eni sami stvari je bil Viljem neutrudljiv, in sicer pri javnih govorih, katere je strastno ljubil. Govoril je nepripravljen na univerzah, v tovarnah, vojaštvu, dijakom, stopil večkrat celo na leco mesto duhovnika in njegova beseda je bila vedno živa in zgovorna, četudi ne vedno pametna. V 17 letih je govoril javno 577 krat, to se pravi da je imel vsakih 11 dni javen govor.

Vsi se mu priklanjajo.

Kljub velikim napakam, ki so tičale v njegovem značaju, ni bilo v njegovi okolici in v nemški državi skoro nikjer pogumnega značaja, ki bi ga bil pravočasno opominjal in se mu upiral. Protestanski pastori so v pridigah hvalili njegove čednosti in slikali njegovo sveto zasebno življenje, čemur so se poznavalci razmer seve smejali. Viljemu je pa ta lažnjiva hvala silno ugajala in si je domišljjal, da je upravičena. Leta 1907. je dvorni pastor pri otvoritvi parlamenta cesarja povzdigoval v deveta nebesa in to tako drzno, da se je tudi njegova okolica zgražala. Viljem pa je bil zadovoljen in rekel: »Tako izborne pridige res že dolgo nisem slišal. Bila je res nekaj izvrstnega!«

Ko je bil Viljem na potovanju in so morali nato poslaniški poročati v Berlin, kakšen vtis je naredil cesar v tujih državah, so dobili večkrat ukaz, naj javijo, da je bilo vse izvrstno, ker so vedeli, da Viljemu to ugaja. Tako so varali odgovorni državniki lastnega vladarja. Poslanik v Ameriki baron Sternburg je šel v prilizovanju tako daleč, da je nekoč rekel o cesarju v javnem govoru: »Viljem II. ni le največja univerzalna inteligenca na svetu, temveč tudi moderen človek, ki obvladuje z enako mojstrsko izvedenostjo bistvo industrije in tehnike kakor upodablajoče umetnosti in glasbo.«

Isto laskanje je srečal cesar stalno tudi v vojski. Pri orožnih vajah, ki so se vršile vsako leto, je poveljeval Viljem stalno eno armado in hotel, da njegova armada zmerom zmaga. Generali iz okolice so videli, kako daje nepremišljena in napačna povelja, kako dela le nered in zmešnjavo, a nihče se ni upal ziniti besede. »Medtem ko ne golsne nihče kritične opombe,« — piše opazovalec — »najdeš mnogo visokih in najvišjih osebnosti, ki zatrjujejo Njegovo Veličastvo, kako je bilo vse zanimivo, poučno in krasno.«

Če je Viljem leto za letom slišal le hvalo in pri vseh orožnih vajah zmagoval, ni čudno, da se je držal s časom sam za velikega vojskovodjo in gledal s preziranjem na ves generalni štab.

Ravno tako hlapčevsko so se obnašali s cesarjem ministri. »Naj sodi« — piše Waldersee — »še tako ostro o osebah in strankah, vsi ga poslušajo s smehljajočim priznanjem in z upognjenimi hrbti. Ministri morajo enostavno ubogati.« Večkrat so odobraval in se smehljali moške, ki so pred pol ure bili ravno nasprotnega mnenja.

Le redko kedaj je čul Viljem odločen ugovor ali opomin. Tudi ljudje, katere je cesar ljubil, in ki bi si bili lahko marsikaj dovolili, so raje molčali. Njih zadene pred nemško zgodovino velika krivda. Pogosti in odločni prijateljski opomini bi bili namreč Viljema morda

vendar spametovali. To dokazujejo nekateri slučaji, kjer je Viljem prijatelje poslušal in se držal njih nasvetov. Tako je na primer grof Eulenburg odsvetoval nekoč Viljemu, naj se ne izpostavlja v debati o pomorskem oboroževanju, ker bi ljudstvo moglo misliti, da je morarica osebni sport vladarjev. Viljem ni nikakor zameril Eulenburgu odločnega opomina, temveč napisal: »Iskrena hvala za Tvoje dragoceno in zanimivo pismo. Tvoja odkrita beseda me je razveselila, kajti če mi Ti ne boš govoril naravnost iz duše, kdo naj še tako govori? V bodoče bom držal torej kljun zaprt in ga uporabljal le za jed in pijačo in cigarete.«

Žal da so bili taki opomini osamljeni in se niso ponavljali že od mladih nog. V najbolj usodnih letih Viljemovega življenja so se cesarju klanjali celo učenjaki in umetniki, kadili so mu industrijalci in politiki, pred njim so ležala ponižno vsa velika mesta Nemčije. Dolgoletno hvalisanje in prilizovanje je Viljema popolnoma skvarilo, kakor bi bilo skvarilo tudi samostojnega in treznega človeka iz ljudstva. Kakšna škoda je nastala iz tega za državo, bodo pokazali poznejši dogodki.

Edini stan, ki se cesarju ni klanjal, so bili delavci.

Venceslav Sejavec:

UMIRAJOČI.

*Ves truden in zmeden umira
delavec v raztrgani hiši,
dviga strto, ožgano roko,
šepeta nekaj — komaj se sliši:*

*To trdo skorjico črnega kruha
med sabo zvesto si bomo delili.
Štirje smo, kruh razdrobili
si bomo z ljubeznijo.*

*Tu, žena, na, pa razreži ...
Tako — zdaj je prav.
Človek se kar osveži,
ko čuti spet kruh pod roko ...*

*Ne, žena? Saj pravim, prav res je ...
In vidva, otroka, le jejta —
pa v suknjo se mojo zavijta,
stisnita se in pogrejta ...*

*Tako — zdaj je dobro. Prav srečen
sem kakor že dolgo ne ...
Utihnite — spal bom ... Tako mi je lahko,
kakor da Bog se sklanja nad me ...*

Inž. J. Rustja:

O VINSKI KAPLJICI.

„JAZ sem vinska trta in vi mladike. Kdor ostane v meni in jaz v njem, on rodi veliko sadù.« Tako je govoril naš Gospod.

Krščanska vera ni poleg pšenice nobene rastline tako povzdignila, kot ravno vinsko trto. Stotisoči katoliških duhovnikov spreminjajo dnevno vino v kri našega Gospoda.

Pravijo, da se je Noetova barka ustavila ob vrhu gore Ararat, ob najvišjem vrhu kavkaškega gorovja. V sv. pismu pa čitamo, da je Noe prvi iztisnil iz grozdja mošt, ga pil in da je postal pijan.

V resničnost sv. pisma ne moremo dvomiti, a dejstvo, da raste danes divja najzlahotnejša vinska trta ravno ob kavkaškem gorovju, bi skoraj potrdila zgornjo domnevo, da se je Noetova barka ustavila ob gori Ararat. Boljševiki sedaj trdé celò, da so našli ostanke Noetove barke ravno ob imenovani gori.

Noe bi bil torej prvi vinogradnik in kletar, kolikor jih zgodovina pozna. K nam v Evropo je bila zanešena vinska trta po Feničanih in to že vsaj 600 let pred Kristusovim rojstvom. V naših krajih so nasadili vinsko trto Rimljani, ki so jo zasadili tudi na Nemškem ob reki Reni.

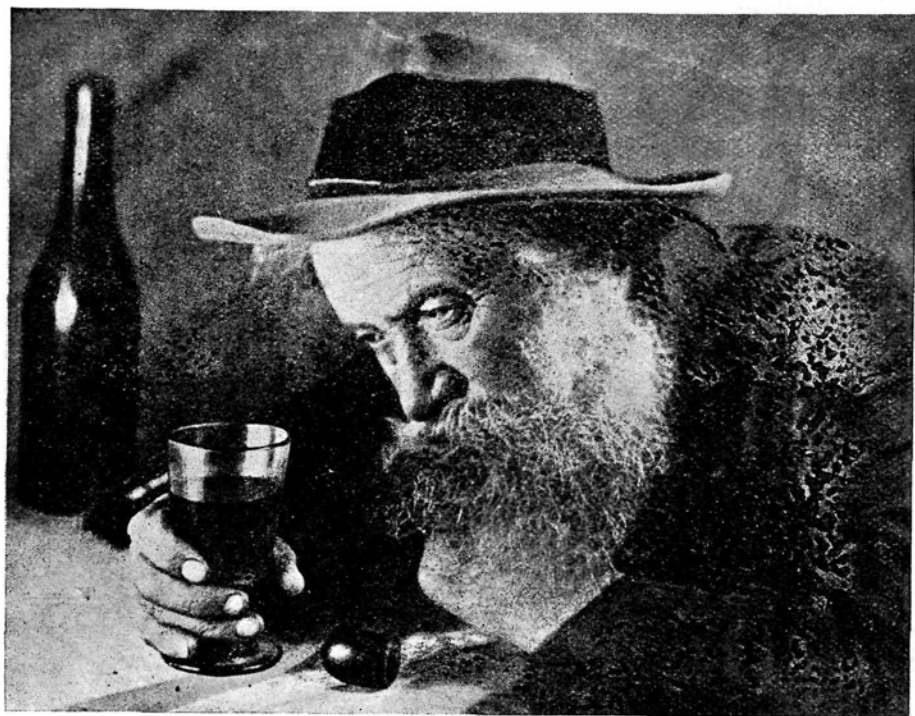
Vinska trta nam daje grozdje, katero moramo smatrati za najzlahotnejše sadje. Nobeno drugo sadje ne vpliva na človeško telo tako poživilno, redilno in zdravilno kot ravno grozdje. Škoda je le, da mnogi naši vinogradniki prav nič ne upoštevajo teh lastnosti grozdja in pa da si mnoge ubožnejše družine ne morejo nakupiti grozdja, da bi preizkušale njegove navedene lastnosti.

Iz grozdja delamo tudi vino, kar pa ne bi bilo nujno potrebno. V Kaliforniji, najzapadnejši državi Zedinjenih držav Severne Amerike pridelajo letno kakih 40 milijonov kvintalov grozdja, katerega pa le manjši del porabijo za vino. ogromno množino ga pozobljejo. V Kaliforniji so tako napredni v shranjevanju grozdja, da se jim je posrečilo pošiljati sveže grozdje dnevno na njujorški trg, četudi imajo trgatev v istem času kot pri nas.

Navadno vino dobimo iz grozdja oziroma grozdnega mošta potom vrenja. Vrenje mošta povzročajo zelo mala živa bitja, katera imenujemo glivice, bitja, ki niso ne živali in ne rastline, temveč nekje v sredi med obema skupinami živih bitij.

Glivice razkrajajo grozdni oziroma moštni sladkor v alkohol in ogljikovo kislino. Iz 10 kg sladkorja nastane 6 kg alkohola in 4 kg ogljikove kisline. Če ima torej mošt 20% sladkorja, bomo dobili iz takega mošta vino, ki bo imelo 12% alkohola. V trgovini dobimo najčistejši alkohol v gorilnem špiritu. Čist špirit je zelo hud strup, zato so tudi vse alkoholne pijače v gotovi meri strupene. Čim več alkohola je v pijači, tem bolj strupena je. Od naših alkoholnih pijač je najbolj strupeno žganje, potem različni likerji, posebno če niso delani z vinskim žganjem, sledi maršala, ki ima vedno umtenim potom dodan alkohol, potem vino, nato pivo. Popolnoma nič strupena ni voda studenčnica, ki je in ostane najbolj zdrava pijača posebno za vse mlade ljudi.

Oglikova kislina je plin, katerega z očmi ne vidimo. Če pridemo v klet, kjer vre mošt, nam nekaj ustavlja dihanje. Zrak je težak. Težko dihanje je pozročeno ravno po oglikovi kislini in zgodilo se je celo, da je marsikdo že umrl v prostoru, kjer je vrel vinski mošt. Zastrupila ga je oglikova kislina.

Oj zlata vinska kaplja ti!

Mnogo oglikove kisline se nahaja tudi v mestih, posebno v tesnih ulicah, kjer živi mnogo ljudi. Ljudje namreč vdihujemo zrak, izdihujemo pa oglikovo kislino, ki je ravno tako strupena kot oglikova kislina v kleti. Če se človek zaduši, postane plav in potem črn. Ta temna barva je posledica oglikove kisline, ki se nabira oziroma se je nabrala po žilah in žilicah telesa. Telo ni moglo izdihati oglikove kisline in zato je stopila v kri, ki je postala plavkaste barve.

Zelo mnogo oglikove kisline se nahaja tudi v gostilnah, na plesiščih, v kinematografih in povsod tam, kjer je skozi več ur dihala mnogo ljudi.

Rastline čistijo zrak s tem, da vsrkavajo oglikovo kislino in delajo iz nje sladkor, škrob, les in druge tvarine. Zato pa je zrak tako čist in zdrav v in ob gozdih.

Iz sladkega grozdja se tvorita torej dva strupa, alkohol in oglikove kisline, in grozdje pa je tako zdravo. To so pač nedoumljivi pojavi prirode.

Vino dela človeka veselega. Res je, da postane človek po zavžitju nekoliko vina bolj dobre volje, posebno pa če je bil že tudi prej dobro razpoložen. Kdor pa hoče vtopiti v vinu svoje skrbi, jih vtopi le za

malo časa, tembolj zrastejo, ko se od pijanosti strezni. Skrbi bomo odpravili z dobro voljo, čisto in trezno glavo in z zavihanimi rokavi, drugače pa ne.

Vina ne smemo obsoditi, kot delajo to nekateri nervozni abstinenti. Zakaj bi bili bolj papeški kot je papež sam. Kristus je napravil v Kani Galilejski čudež, samo da bi ženitovavce razveselil. Vino je ustvarjeno v okrepčilo in v veselje človeku, seveda ga moramo zmerno piti. Velika mera vsake stvari je škodljiva. Obilo denarja, preveliko blagostanje je škodljivo zveličanju naše duše, ker »prej bo šla kamela skozi šivankino uho, kot bogataš v nebesa.« Tudi sladki sladkor je škodljiv, če ga obilo uživamo. Marsikateri mali in velik otrok si je na sladkorju že pokvaril zobe in želodec. Prava mera je potrebna povsod, torej tudi pri vinu. Teh par besed sem namenil Vam, dragi prijatelji, za Sv. Martina.

Paul Keller (Dr. A. K.):

SKOPUH.

Pinkus.

Doma je bil iz Brzezanyja.

To je v vzhodni Galiciji.

Še za Lvovom.

Na tem ni nič slabega, kajti celo za Lvovom morajo prebivati ljudje. In potem: zakaj naj bi se nekdo ne imenoval Pinkus in naj bi ne bil doma iz Brzezanyja? Toda altenrodski meščani so zabavljali radi tega, ker se je Pinkus iz Brzezanyja naselil v njihovem mestu in razkazoval svojo vzhodno-gališko kulturo v obliki »Trgovine z mešanim blagom«. Altenrodski meščani so bili po večini strumni antisemiti; zabavljali so črez Žida in brili norce iz njegovega imena, njegovega izvora in njegove zunanosti. Ako pa so imeli kaj nerabne stare šare, so potihoma naročili Pinkusa in skušali iz njega toliko iztisniti, kolikor je bilo pri taki starini in takem kupcu pač mogoče. Mnogi so si pri njem tudi denar izposojevali.

Pol Altenrode je torej zabavljalo črez Pinkusa in cela Altenroda je delala priložnostne kupčije z njim. Pinkusu se je pri tem dobro godilo. Kar zadeva kupčijsko spretnost, je prekašal vse meščane, in ker duševna premoč vedno vzbuja zavist, zato se je dobro mesto Altenroda veselilo, ko se je nekega dne posrečilo potegniti resnično skopega in grabežljivega Pinkusa. Junak, katerega je zadela ta čast, je bil ubog godec, ki je ob sobotah in nedeljah igral v »Svinčeni ščuki« za ples, vmes pa pri kaki družini za poroko ali za petdeseti rojstni dan in si je drugače z zasebnimi »urami« (po šestdeset vinarjev) brenkaje služil svoj vsakdanji kruh revnega človeka.

In sedaj pride zgodba.

Pinkus je kupil bas. Sicer ni imel nobenega pojma o glasbenih inštrumentih, toda zakaj naj bi na dražbi ne kupil basa, ako ga je poceni dobil?

Na dražbi pa je stavil na bas tudi neki glasbenik. Šestdeset mark je imel uboga para v mošnji in ko je gospod Pinkus ponudil ena in šestdeset mark, je moral pustiti lepi inštrument.

Muzikus je pri »Svinčeni ščuki« žalosten pripovedoval tovarišem svojo smolo.

»Pusti, bom jaz naredil,« je rekel čez trenutek globokega pre-mišljanja eden izmed njih.

Drugi dan je šel ta mož k Pinkusu.

»Gospod Pinkus,« je rekel, »glasbenik sem in sem slišal, da imate na prodaj bas. Imam sicer že dober bas, toda rad bi si zmisлил — tako rekoč — še en bas za rezervo.«

»Rezerva je dobro povedano,« je rekel gospod Pinkus; »vsak pristen muzikus ima en bas v rezervi. Le pogledajte ga.« In pokazal mu je bas in govoril pri tem: »Zelo moderen, trpežen in eleganten inštrument. Stane me, na častno besedo, 120 mark brez stroškov, toda, ker vidim, da ste nadarjen mlad muzikus, vam hočem prodati bas z najmanjšim dobičkom za 130 mark.«

»Za 130 mark je tak inštrument podarjen,« je rekel kupovalec, pri čemer se je Pinkus prestrašen vščipnil v nogo.

»Toda,« je muzikus nadaljeval, »bas moram seveda poskusiti. Glavna stvar je namreč glas in tega človek ne more od zunaj tako natančno presoditi.«

»Kar poskusite. Tako lep bas po zadnji modi, kot ste sami rekli; tepec sem, ako ga dam za 130 mark. Kar začnite goslati!«

Muzikus je vzel bas in začel goslati. Pinkus je delal poveličan obraz.

»Ali ne zveni ljubko? Ali ne zveni izvrstno? Ali ne sedi vsak glas kot vlit? Svoj živ dan še nisem slišal tako sijajne godbe. Srce se človeku smeje v telesu. No, nekaj boste priložili. Reciva okroglo 150 mark; vidim, da ste dostojen človek in pristen muzikus in da nič ne zahtevate zastonj.«

»Za 150 mark je inštrument podarjen,« je rekel godec, in Pinkus se je zopet divje vščipnil v nogo.

»Saj še ni nič dogovorjenega,« je zaklical; »trdnih cen sploh ni-mam. Dajte tristo in imeli boste bas!«

Godec je samo prikimal z glavo, čisto zatopljen v svojo igro. Nenadoma je osupnil —

Halo, kaj je to? —

Igral je zadnje mesto še enkrat — No? Grom in strela, to je vendar — Igral je mesto tretjič —

»Tristo strel!«

»Kaj pa je? Kaj pa počenjate?«

»Gospod Pinkus, zdi se mi, zdi se mi...«

»Kaj se vam zdi? Kaj se vam nenadoma zdi o dobrem basu?«

»Gospod Pinkus, gospod Pinkus, slutim nekaj strašnega!«

Godec je igral še enkrat — dvakrat, trikrat, štirikrat divje mesto, nato pa je rekel, prebledevši:

»Gospod Pinkus, en glas manjka!«

»Kaj manjka?«

»En glas! Na basu je en glas premalo! In prav najvažnejši. Bas je nepopoln!«

»Ali ste blazni, človek? Na takem krasnem basu naj manjka en glas? Vi, vi, vi — muzikus, vi!«

»Gospod Pinkus, ne morem si pomagati — manjka.«

»No, pri vragu, pogledjte vendar malo natančneje.«

»To pa rad storim, gospod Pinkus, rad!«

In godec je še enkrat odropotal tisto mesto, zmajal z glavo, vstal, šel okoli basa, ga ogledal od vseh strani, mu potrkal končno močno po hrbtu in zopet goslal.

»Manjka, gospod Pinkus, manjka! Toda, počakajte še malo! Potrpajte še!«

Privijal je vijake, goslal, poskušal, zopet privijal, vlekel strune, nato goslal —

»Ne pomaga nič, gospod Pinkus, glas manjka!«

»Toda — zlodja, kateri glas pa? Koliko glasov pa je na basu?«

»Pet in dvajset, gospod Pinkus! Pet in dvajset! In tu jih je samo štiri in dvajset; slišite, ta manjka!«

Goslal je počasi štiri in dvajset glasov, nato so mu prsti zdrknili in samo z usti je brenčal nekaj globokega, mrmrajočega.

»Tako, ta manjka! Petindvajseti. Najgloblji in za bas najvažnejši — ta manjka! To je strašno!«

»Toda kako? Kako le more manjkati? Ko sem pa prejel inštrument od ene najboljših in najzmožnejših tvrdk za glasbo. Kako le more manjkati?«

»Ne vem gospod Pinkus! Vam na ljubo hočem napraviti še poslednji poskus.«

Godec je izvlekel iz žepa kos kolofonija, je kot divji namazal lok, premaknil kobilico, privil vijake, šel okoli basa, mu še enkrat potrkal na hrbet, ga silno stresel in nato je goslal in rekel:

»Pri najboljši volji ne morem nič narediti, gospod Pinkus; glas manjka. Bas je na zunaj sijajen, na znotraj pa je pokveka!«

»Kako, pokveka? Radi enega glasu?«

»Gospod Pinkus, vi ste gotovo zelo muzikalični. Toda, ali ste že kdaj slišali zgodbo o Stradivariju. Ne? Torej, Stradivarius je bil največji umetnik na bas, kar jih je kedaj živelo na svetu. Bil je Španec. In imel je bas, ki je stal, reci in piši: tridesettisoč mark. Kupila mu ga je španska kraljica od nekega starega ciganskega glavarja. Kaj se je zgodilo? Cigan je bil slepar. Nekega dne se je pokazalo, da manjka en glas, in Stradivarius in španska kraljica sta obsedela osramočena in s pobešenimi ušesi, in bas, ki je stal 30.000 mark, reci in piši: tridesettisoč mark, jih ni bil vreden sto.«

»Toda, to je bedasto,« je kričal Pinkus. »To vendar ni stvaren račun. Ako mora biti na popolnem basu pet in dvajset glasov in eden manjka, potem se lahko odbijejo kvečjemu štiri odstotki.«

»Nak, gospod Pinkus, pri basih je to drugače. Ako manjka en glas, potem se sploh ne da več napraviti kak pošten koncert. Vedno, kadar bi moral priti glas, se stvar zaleti kot pri pokvarjeni liri in izobraženo občinstvo vsakega takega izžvižga. Niti za vaško plesno godbo se tak bas ne da več porabiti. Plesalci zgubijo vendar vsi korak.«

Pinkus se je potil.

»Ljubi moj,« je rekel; »že vidim, radi bi kaj od cene odbili. Reciva torej 150 mark, kot je bilo v začetku.«

»Nak, gospod Pinkus, za godca je tak bas čisto neraben. Saj

vendar nisem tako neumen kot Stradivarius. To drvo lahko prodate kvečjemu kakemu lesnemu trgovcu.«

Pinkus je sopihal.

»Mogoče — mogoče kot stenski okrasek,« je stokal.

»Že, že, toda ljudje, ki si krasijo stene z basi, so redki.«

»Pač,« je rekel gospod Pinkus, sopihajoč, »pač! Torej, koliko daste prostovoljno?«

»Nič, gospod Pinkus, nič! Kaj naj počnem s pokvarjenim, ne- popolnim basom?«

»Torej, dajte mi 80 mark in stvar je rešena.«

»Gospod Pinkus! Na svidenje!«

Res je odšel. Pinkus je počakal; ko pa je godec izginil okoli bližnjega vogla, je pohitel za njim.

»Torej, ker že manjka najglobbi glas, saj vendar potrebujete bas samo za rezervo. Ali ga ne morete rabiti za višje kose?«

»Višji kosi so pri basih zelo redki,« je rekel godec mrzlo. »Toda, da ne boste čisto ob svoj denar, vam hočem plačati 20 mark.«

»Recite 60 mark!«

Govorila sta sem in tje in se končno zedinila na 30 mark. Godec je vzel bas in Pinkus je zaloputnil za njim vrata, da so zahreščala.

I. Kos:

KRALJESTVO BOŽJE.

PRAZNIK najvišjega Kralja in molitve za širjenje njegovega kraljstva: oboje združuje konec oktobra. Nam — Slovanom — ki imamo toliko ločenih bratov pa kliče skupni oče, namestnik božji v posebni okrožnici, ki jo je izdal 8. septembra t. l. še posebno v spomin molitev za zedinjenje. Po vsem svetu se veliko in zelo resno govori o zadinjenju ločenih kristjanov. Toda premalo je takih, ki bi bili zadostno poučeni o vzhodnih kristjanih, o njihovem duhovništvu, običajih in obredih. Tako toži sv. oče in priporoča posebno ljubezen do vzhodnih bratov: »Prosimo in rotimo vas, da z nami ne samo v mislih soglašate, marveč tudi pomagate in sodelujete, da bi čimprej napočil oni zaželeni dan, da se vzhodni narodi povrnejo k edinosti!«

Kakor je globoko utemeljen poziv papežev, tako je utemeljena tudi njegova tožba, da mi zapadni kristjani vse premalo poznamo in upoštevamo vzhodne brate. Zanimalo vas bo, kako je pisatelj Gogol izrazil isto misel v pismu, katerega priobčujem po ruskem izvirniku: »Nikar naj nas ne begajo napadi, ki se dvigajo v Evropi zoper našo cerkev in duhovništvo. Mirni smo in to nam bolje pristojta kot kričave brošure in nezreli napadi. Kdor hoče napadati ali braniti Cerkev, je treba, da jo prej pozna. A mi jo vobče slabo poznamo. Naše rusko duhovenstvo ni brez dela. Jaz vem, da se v tihih in skritih samostanskih celicah moli in na tihoma dela v zaščito naše cerkve. To delo ni v besedah. Duhovništvo v skritosti moli in se vzgaja, izganja- joč iz duše strasti brez vsake neumestne in brezumne mrzlice, pozdi- gujoč svojo dušo na višino nebeškega brezstrastja, ne misleč na na-

pade. Naša cerkev sveti v nas in ne v naših besedah. Mi smo cerkev in po nas sodijo to cerkev tudi drugi. Tudi mi sodimo zapadne brate po njih življenju in ne po njih besedah in pismih. Kar vidimo zlega pri njih, to nam pada nele v oči, ampak v duše.

Tudi mi nismo vedno živeli po Cerkvi. Pravijo sicer, da je cerkev naša brez življenja, a oni, ki to govorijo, lažejo, ker naša cerkev je življenje. Svojo laž bi morali logično končati takole: Mi smo mrličji, ne pa cerkev naša in po nas imenujejo tudi njo — mrličja.

In če nas vprašate: »Ali vas je naredila vaša cerkev boljše?« Kaj naj vam odgovorimo, ko vnovič začutimo v svojih dušah in v vesti svoji, da smo šli preko cerkve in da jo tudi sedaj komaj poznamo!

Poglejte na cerkev! Kakor modra devica se je ohranila od apostolskih časov v neoporečni prvotni čistosti. Glejte jo! S svojimi globokimi dogmami in duhovnimi obredi, ki se zde iz nebes prinešeni, da posvečujejo naš rod — rešuje zamotana prašanja in ponuja srečo Evropi. Treba je le, da to cerkev uvedemo v svoje življenje!

Nak! Bože nas varuj braniti cerkev! To bi pomenilo: pustiti jo pasti. Za nas je mogoča le ena propaganda: življenje naše. S svojim življenjem misijonarimo najbolj za cerkev, saj je ona življenje samo. Ne z denarjem, ne z bučnimi napadi, temveč z lepodišečim duhom naših duš smo dolžni mi oznanjati resnico, ki jo hrani cerkev. Kristjani na zapadu Evrope naj le bičajo sebe po prsih in mahajo z rokami ter naj z lepimi besedami in vpitjem kličejo po zedinjenju: Kdor hoče biti misionar vzhodnih katolikov je dolžan stopiti pred naš ruski narod s povešenimi očmi, tiho, z ljubezni polnim glasom, ki izhaja iz duše. v kateri so umrla poželenja sveta, tako da bo narod v njem videl predvsem svetnika, nato šele misionarja!

Velik nauk: Kraljestvo božje naj pride predvsem v naše duše! Življenje v Bogu bo najboljši misionar, ki bo klical odtrgane brate nazaj k Materi. Spoznavajmo vzhodne kristjane in dajajmo jim zgled. Našo Cerkev bodo sodili po našem življenju. Takega misijona za svoje kraljestvo si želi naš Kristus kralj.

Venceslav Sejavec:

SVETAL JE DAN...

*Svetal je dan,
blesti nebo —
valovi luči se prelivajo
mi nad glavo,
preko srca
kot senca bele breze
odsev Tvoj plapola.
Svetal je dan —
od Solнца večnega prižgan.*

VEČNI MIR...

IMELI SMO LJUDI...

† *Duhovni svetnik Gustav Koller.* Na Vipavskem je živel, v ljubljanski okolici pri sv. Jakobu ob Šavi je umrl. Kdor bo šel skozi Podrago, naj se ozre na društveni dom. Njegova zasnova je, plod dolgoletnega dela in nesebične vzgoje, s katero je rajni obogatil lepo krdelce izobraženih fantov in mož v Podragi. Stari društveni zapisniki govore o velikem delu, hudih bojih, težkih preizkušnjah in o globoki ljubezni, ki je premagala vse ovire. Ob slovesu je bil rajni imenovan častnim članom našega kat. mladinskega gibanja. Siv in star je še zadnje dni živel mladini. Spominjajmo se ga v molitvi!

Ivan Podobnik. Blagi vikar v Gradnem, ki je slutil smrt in govoril o njej, je umrl. Ni bil društvenik, pač pa je podpiral naše gibanje s prispevki in bodrilno besedo. Tez stament, ki ga je zapustil svojim faranom, priča o veliki ljubezni, s katero je delal in molil za svoje drage. V Brdih je njegov grob, kot je sam želel. Ob desni in levi po-

V jesenski megli cveto solzne mrtvaške rože. Otožno se sklajajo k grobovom, v katerih snivajo večni mir naši bratje in sestre. Ob njih se vzpenja križ, nad njimi visi cipresa. Pripravili so se za praznik Vseh mrtvih.

Tudi ta praznik mora biti. Kliče nam v spomin globoko resnico občestva, ki nas — žive, druží z umrlimi. Po kratki vizgiji življenja jim je zazvonilo k veličastnemu, neminljivemu prazniku večnosti, kjer v nebeški baziliki čakajo nas — ro-marjev.

Pobožen spomin našim bratom in sestram onstran groba! Prvi spomin: pozabljenim, naslednji: ljubljenim, in za tem gorak spomin: trpečim na tem in onem svetu!

živata z njim pokojni g. Spitzer in g. Leban. Tri osirotele fare kličejo po novih delavcih. Žetev je velika, le ženjcev je malo...

Pater Stanislav Škrabec. Zdi se, kot bi ga manjkalo na Kostajevici. Deset let je že od tega, kar je umrl. Le »Cvetje z vertov sv. Frančiška« mu siplje na grob. Kdo pa je bil pater Škrabec?

Velik učenjak je bil. Poznal je več jezikov in trebil zlasti naš slovenski jezik.

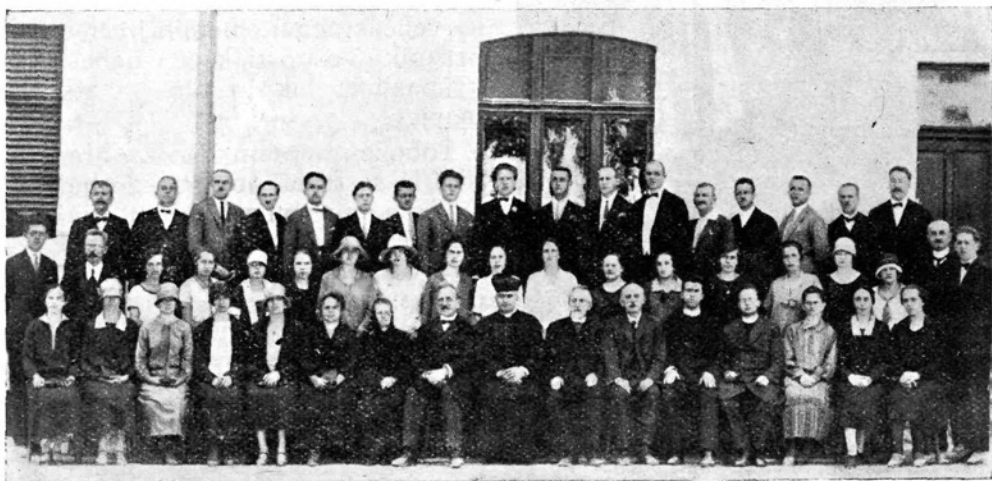
Rojen je bil leta 1844, blizu Ribnice na Dolenjskem. Po končani srednji šoli je stopil v Frančiškanski red in nekaj časa učil slovenščino na gimnaziji v Novem mestu. Na vseučilišču v Gradcu je dovršil svoje študije in prišel poučevat klerike na privatno gimnazijo na Kostanjevici pri Gorici. Starejši ste ga gotovo poznali iz spovednice in vrta — saj je gojil cvetke in semena pošiljal po deželi. Med vojsko se je umaknil v Ljubljano, kjer je leta 1918. umrl. Blag spomin učenemu, ponižnemu možu!

Janko Žagar:

PRAZNIK SVETE PESMI.

Nekaj velikega je sveta pesem. Kako dviga srce, kako plemeniti dušo, kako tolaži, osrčuje, a tudi zgrabi in pretrese in iztisne solzo kesanja nad grehi. Voljo ti dviga, da skleneš res Bogu služiti, dušo rešiti.

Res. Kaj bi bilo bogoslužje brez zapete molitve? Prav si povedal, veliki Avguštin: »Dvakrat moli, kdor pobožno poje.« Resnične so Tvoje besede, France Salcški: »Bog ne potrebuje zase cvetja na oltarjih, lepih paramentov, ubranega petja, vendar je vse to Bogu všeč radi nas, ker smo iz duše in telesa! Radi nas. Da nam sv. pesem vero poživlja, upanje utrjuje, ljubezen užiga, kakor je to delala prvim kristjanom v katakombah in mučencem, da so mnogi pevajoči šli v smrt za Kristusa kralja. Zahvaljen Gospod za sveto pesem!«

In ta sveta pesem je imela zgodovinski dan tudi 23. septembra 1928 v idrijski župni cerkvi. Razumeli smo pomembni dan II. cerkvenega koncerta v Idriji in smo prišli od blizu in od daleč, da je bila cerkev polna kakor morda že desetletja ne. Kobariid, Tolmin, Sv. Lucija, Cerkno, Gorico in Vipavo je po udeležencih družil cerkveni koncert. Iz idrijske okolice so prihiteli cerkveni pevci in še številni prijatelji svete pesmi; najbolj častno se je odzval Črni vrh.

Svečana tihota je vladala v cerkvi; množica je čakala, da se oglase orgle v začetek koncerta. Znani solist Joško Bratuž je zapel »O salutaris« — o najsvetejša hčistija — prvi pozdrav evharističnemu Kralju, ki je bil pod podobo Kruha med nami in je poslušal zapete molitve in bil priča našemu poslušanju. — Zdajci mogočno zadoni slavospev Kristusu kralju: »Kristus, vsemu gospoduješ, Kristus, večno ti kraljuješ, vladaj, Kristus, kralj!« Spretni organist Tone Uršič, prvovrstne orgle, izkušeni dirigent Tone Knap in 60 pevcev broječi gibčni zbor in poslušajoči tisoči in med njimi skladatelj Vinko Vodopivec, vsi so bili kot ena sama duša. Vesel je moral biti skladatelj, saj je menda prvič slišal svojo pesem tako mogočno zapeto. (Da bi le odmevala zadnjo nedeljo v oktobru po naših cerkvah!) Res primeren uvod. Brž smo rekli: vredno je bilo priti tudi ob mrkem vremenu. In je sledil vsposed in smo spoznavali najboljše skladatelje naše svete pesmi po sledeči vrsti: Železnika, Jobsta, Vodopivca, Sattnerja, Klemenčiča, Kimovca, Mava. Zaključila sta Premrl in Wagner.

Ne bom pisal podrobne strokovne ocene koncerta — kako so dihal, prednašali, izgovarjali, glasove barvali, doživeli, občutili, na dirigenta pazili — o vsem tem bo govoril samo glasbi namenjeni »Cerkveni glasbenik«, a splešna sodba je bila: potrudili so se, lepo so peli.

Če bi bil vsprejeto bolj enotno psihološko dinamično zasnovan, bi bil uspeh nemara še večji, trajnejši, pevcem in poslušavcem še bolj dojemljiv in stopnjema zanimivejši, učinkovitejši. Najbolj koncertno premišljena se je zdela Sattnerjeva »Brezmadežna«, a škoda, da je nekako v sredi nastavljal skladatelj dosti trd oreh posameznim glasovom (...med delom moje razvedrilo itd.). Težavo je zmagal organist, iz boren pedalist.

Od vsega vsporeda najlepši, od pevcev najbolj doživet, od množice najbolj z zanimanjem in razumevanjem poslušan je bil Mavov »Rožni venec« (priobčen v prilogi »Cerkvenega glasbenika« 1925, št. 9—10). Pri nobeni pesmi tako kot pri tej, so bili pevci s solistom eno. Iz duše Mavove vzeta, v Marijo ljubečih dušah doživeta in zapeta je dobila ta pesem najlepši odmev v dušah poslušajočih.

Po koncertu!

Še bo odmevala sveta pesem v naših srcih. Še bolj jo bomo ljubili, še bolj gojili, še več zanjo žrtvovali, hvaležni sv. katoliški Cerkvi, ki nas s Pavlom poziva: »Bodite napolnjeni s sv. Duhom in govorite med seboj v psalmih in hvalnih in duhovnih pesmih in pojte in prepevajte Gospodu v svojih srcih.« (Efež. 5, 18.)

Hvaležni smo vsem, ki so žrtvovali, da so nam tako lepo predstavili sveto pesem, da smo občutili, da »lepa pesem dehti, dehti kakor rože, kakor zemlja, kakor solze in kri« (Pregelj: »Otroci solnece«, Lj. 1927, 73), da smo se prepričali, da sveta pesem vodi k Bogu — večni Resnici, Dobroti in Lepoti.

ZA SMEH.

Tri papeške šale.

Za časa Pija IX. je živel duhovnik Gallo, na moč častihlepen mož, ki je po dolgem moledovanju dosegel, da je postal kanonik papeške hiše. Prihitel se je Piju IX. osebno zahvalit. Pij IX. mu je smehljal in rekel:

»No, zdaj ste kanonik Gallo. Ni izključeno, da postanete še škof Gallo. Potem bi celo lahko postal kardinal Gallo. Če pa boste izvoljen za papeža, se boste imenoval Papa Gallo. — Papagaj!

Kako širokogruden je bil Pij IX., nam kaže sledeča zgodba:

V papeški državi so imeli strogega cenzorja, ki je budno pazil nad knjigami in gledališnimi predstavami. V neki drami pravi junak svoji deklici: »O, kako me je očaral tvoj angelski glas!« Cenzor je črtal besedo »angelski« in je zapisal mesto nje »harmonični«.

Črez par dni se je Pij IX. peljal prav s tem cenzorjem na sprehod; hotel je obiskati Angelski grad. Hudomušno je zaklical

kočijažu: »Zapelji naju v Harmonični grad!«

Pij IX. je izvrstno poznal ljudi. Nekoč pride k njemu veljak, ki se mu slini in hlini na vse pretege. Papež mu ponudi cigarete, a mož pravi:

»Svetost, te napake pa nimam!«

»Seveda,« odvrne papež, »če bi to bila napaka, bi jo Vi gotovo imeli!«

Velike skrbi malega Janezka.

Ko pravim, da sem truden, v nadi, da bi me dali v voziček k malemu Franceljnu, mi mati pravi: »Toda ti si že prevelik!«

Ko prosim očeta, naj mi dovoli čitati časopise, mi odgovori: »Premajhen si še!«

Ko v vlaku pokažem pol listka, mi sprevednik pravi: »Doplačati moraš. Prevelik si!«

In končno, ko jočem, da bi starše prepričal, da me vzamejo seboj v gledališče, mi odvrnejo: »To ni zate! Premajhen si še!«

Kdo mi zna razložiti to uganko: Sem prevelik ali premajhen?

Čez tri gore, čez tri vode...

Iz Brazilije (S. Paulo). — Dragi g. urednik! — Mogoče bo zanimalo čitatelje in čitateljice »Našega Čolniča«, če Vam na kratko opišem, kako se imamo Slovenci v Braziliji. V glavnem mestu S. Paulu nas je kakih 120, skoro vsi delavci, večinoma zidarji. Seznanili smo se s par slovenskimi inženirji in sedaj poizvedujemo po slovenskem duhovniku, ki je doma iz Štajerske, pa menda ne zna več dosti slovenskega. Splošno je tu za nas boljše kot v Argentini in tudi boljše kot doma. Zime skoro ni, pač pa žge poleti velika vročina (36° do 37° C). Zdi se nam, da vaše časopisje malo pretirava: prav je, da svari narod pred izseljevanjem, ker v resnici ne cveto rožice v tujini, vendar predebelih naj nikar ne priobčujete! — Takoj, ko smo prišli sem do li, smo na binško nedeljo že ustanovili prosvetno društvo, ki šteje danes 70 članov in članic. Že 8. julija smo imeli malo prireditve, pri kateri so nastopili pevci in pevke iz Dobravelj in peli pesmi, ki smo jih prinesli s seboj. Pripravljamo pa se na večjo prireditev, h kateri bomo povabili tudi nekaj Čehov in Hrvatov, da se bolje seznanimo. Na žalost ugotavljam, da katoško usmerjenih ljudi ni mnogo med nami. Kako zelo smo hvaležni našim društvom, da so nas tudi tozadevno vzgojila. Sem naj bi prišli oni nergači, pa bi videli, kaj pomeni v tujini človek, ki ni bil organiziran v naših društvih! Škoda, trikrat škoda, da teh društev več nimate. Prepričan sem, da bi še sedaj kak dober inteligent marsikoga spravil na pravo pot.

Neverjetno je, kako se ljudje tukaj izpremenijo! Doma so še hodili v cerkev, k procesijam in slavnostim — tukaj pa opustijo vse! Zakaj? Zato, ker niso bili pripravljeni za svet in ker niso živeli v naših organizacijah. Koliko koristi bi imeli od fantovskih večerov! Sama cerkev še ni dovolj, če mož in fant tudi v javnosti ne zastopa pravega stališča. Drugi razlog je tudi ta, da so tukajšnje cerkvene navade zelo čudne in cerkveno življenje na sploh jako mlačno in slabo organizirano.

Ravnokar smo začeli s tamburaškim zborom

in knjižnico. Lahko si mislite, da nam zelo primanjkuje knjig. Podrezajte naše ljudi, naj jih pošljejo. Pazijo pa naj, komu jih bodo izročili, da ne pridejo v nasprotne roke. — O prvi priliki bom spet pisal. Kako zelo bi me veselilo, ko bi bili vsi, ki smo se poznali, spet skupaj! To bi delali! Pozdravite najlepše vse!

PO PLANINCAH, PO DOLINCAH...

Iz Tolminskega. (Piše dekle.) — Zopet se bliža zimski čas, ko nam bo treba iskati gorkote pri domačem ognjišču. Kako zelo si želimo tega časa vkljub temu, da nas bo nadlegoval mraz in sneg. Zakaj se ga veselimo? Imele bomo priliko, da se po dolgem poletju spet približamo druga drugi in se v prijateljskem krogu porazgovorimo. Pa o čem? Vsako dekle nekaj ve. Zakaj ne bi svojega znanja žrtvovala tovarišici in s tem plemenitila in razveseljevala sestre! In ko bi ne vedele ponekod ničesar, imamo vendar na razpolago toliko dobrih knjig. Čitajmo skupaj in na glas! Zlasti je potrebno, da privoščimo prijazno besedo mami. Tudi tem prihranimo prostorček za domačim ognjiščem. Uporabimo svojo mladost, ker čas, v katerem živimo, gleda zlasti na nas, dekleta! Bog živi!

Iz Vipavskega. Dragi »Čolniče! — Že večkrat sem zbiral razne misli, ki bi bile za te primerne. Misli imam dovolj, le urediti mi jih je težko. Ko sem pa slišal, da vabiš tudi rekrute med dopisnike, sem se ojunail in vendar nekaj napisal, čeprav sem novinec. Pa komu pišem? — Prijateljem, doraščajočim fantom. Tudi jaz doraščam in rad zahajam v fantovsko družbo. Marsikak večer opazujem svoje sovrstnike, ki se zbira pred vaško gostilno in napoljujejo pogovor o tem in onem. Tovariši šaljevec vrže par smešnih, drugi rad poje in ureže fantovsko pesem, da se razlega daleč naokoli. V taki družbi sem rad. Zdi se mi, da so ti fantje od fare in med njimi je veliko cerkvenih pevcev. Mi mlajši gledamo na starejše in znamo vpoštevati njih zgled. Škoda, da je lepih zgledov med starejšimi tovariši malo! Kar jih je pa zglednih — te spoštujemo!